

NÉPSZAVA

AZ ELŐFIZETÉS ÁRA:

egy évre.....24.— kor. | negyed évre.....6.— kor.
fél évre.....12.— kor. | egy hónapra.....2.— kor.
A „SZOCIALIZMUS”-sal együtt havonta 40 fillérrel több.
EGYES SZÁM ÁRA 8 FILLÉR.

**A MAGYARORSZÁGI SZOCIÁLEDMOKRATA PÁRT
KÖZPONTI KÖZLÖNYE.**

Megjelenik hétfő kivételével minden nap.

SZERKESZTŐSEG: VIII., CONTI-UTCA 4.

(Telefon: József 3—29 és József 3—30.)

KIADÓHIVATAL: VIII., CONTI-UTCA 4. SZ.

(Telefon: József 3—31 és József 3—32.)

A fővárosi kormányzat bírálata.

A fővárosi közigazgatás nyolcvan millió koronát meghaladó költségvetéssel dolgozik; hatásköre majdnem egy millió emberre terjed ki. És ez a közigazgatás, amelynek kezébe ilyen óriási érdekek vannak letéve, emberemlékezet óta majdnem minden komoly ellenőrzés és bírálat nélkül működik.

Egyes ügyek tárgyalásánál néha fölbukkan ugyan egy-egy bíráló szó, de ilyenkor is rendszerint azzal végződik a dolog, hogy a polgármester akarata megy keresztül. Gondoljunk csak — példának okáért — az utóbbi évek némely nagyobb szabású telekvásárára vagy a Városi villamos vasut részvényeinek megvételére.

De ez még semmi. Hanem egyenesen megdöbbentő és bűnös fölületességgel, közönyösséggel és tudatlansággal dolgozik a törvényhatósági bizottság az évi költségvetés tárgyalásakor, amikor részletes bírálat alá kellene venni az egész önkormányzati gazdálkodást, alaposan a körmére kellene nézni az ügyek intézésére megválasztott bürokráciának és határozottan meg kellene szabni az önkormányzat útját és szellemét. A városatyák rendszerint mesés gyorsan — két-három ülés alatt — letárgyalják a költségvetést. Egyikük-másikuk megdicséri a főváros közigazgatását általánosságban, de még inkább bizonyos részleteiben. (Ezekből a részlet-dicséretekből lehet megtudni, hogy az illető házat akar-e eladni a fővárosnak, valami bukófélben lévő vállalatot — szanatóriumot, fürdőt, mi egyebet akar-e méregdrágán a főváros nyakába sózni vagy a rokonát — esetleg a barátját — akarja-e bejuttatni tanítónak.) Akad aztán — a komolyság látszatának megóvása okáért — egy-egy bíráló szó is, rendszerint kisebb részletkérdésekben; a vége a dolognak azonban mindig az, hogy még a kritikusok is elfogadják a költségvetést, általánosságban és részleteiben egyaránt. Mélyreható bírálat? Elvi magaslatokra való fölemelkedés? Ilyennek ugyan híre sincs a budapesti városházán.

Igy aztán egészen természetes, hogy a főváros háztartását milliókra rugó meddő kiadások terhelik és hogy a főváros vagyonyából milliókat pazarolnak el könnyelmű módon. Valamint az is természetes, hogy számos igazán szükséges és termékeny kiadásra nem jut pénz.

Evek óta most történt először, hogy egy városatyá bátor, igaz és részletes bírálatot mondott a főváros élén álló bürokrácia gazdálkodásáról. Az illető városatyá rámutatott a roppant sok millióra rugó, meddő és káros befektetésekre, a könnyel-

mű költségekre, sőt az elhatalmasodott bürokrácia egyéni tevékenységére is. Merészt beszélni olyan dolgokról, mint például az, hogy az egyik alpolgármester a fővárosnak rémdrágán vásárolt házában egy tizenhétézer korona költséggel átalakított nyolcszobás lakást évi 1000 (egyezer) koronáért bérel, hogy a főtisztviselők a községestett és félig községestett üzemekben bankdirektori jövedelmekkel helyezkednek el... és még sok hasonlóval. De persze, csak nagyon csekély részét mondta el annak, ami van és amit el kellett volna mondani.

Ennek a városatyának a föllépésében tiszteljük a bátorságot, amely a városházán oly szokatlan dolog, mégis sajnálattal kell megállapítanunk, hogy bírálata nem maradandó hatása és értékű. Nem az, mert nem állapította meg vagy nem jól állapította meg a bajok okát. Ennek megállapítása nélkül pedig az orvoslás módját sem lehet megtalálni. Dr. Hecht Ernő ur szavainak a rövidre fogott értelme ugyanis az, hogy minden bajnak az a példátlan személyes uralma az oka, amelyet dr. Bárczy István polgármester magának pár év alatt teremtett. Ez pedig nagy tévedés. Mert a polgármester személyes uralma, amely tagadhatatlanul megvan és óriási sullyal fekszik rá a városi önkormányzatra, nem ok, hanem maga is csak okozat: maga is csak következménye a mostani választórendszernek. Egyszerűen csak az történt, hogy a szűk látókörű, apró bürokraták után, a Halmos Jánosok után, jött egy tanult, eszes, széleslátókörű férfiú, aki egyben elsőrangú taktikus is és ügyesen felhasználva a fővárosi választó- és képviselői-rendszer nyújtotta lehetőségeket, látszólag majdnem korlátlan hatalmat szerzett magának a főváros ügyei fölött. Nem mondjuk, hogy ez a hatalom mindenben káros. Itt is bebizonyít, hogy egy kiemelkedőbb ember abszolútizmusa sok tekintetben hasznosabb lehet, mint az álkormányosság, álkormányzat. De amennyiben káros — és pedig sok tekintetben káros — ez a polgármester-autokráta rendszer, az nem személyi okokban, hanem a rendszerben gyökeredzik. Ehhez az igazsághoz dr. Hecht ur nem tudott eljutni és ezért szükségesnek tartjuk, hogy az ő bírálatából mi vonjunk le az egyedül helyes következtetést.

Budapestnek van a legrosszabb községi választójoga az ország összes községei között, ezt már többször kimutattuk. A virilizmus és ez az európai unikum-számba menő választójog tette lehetővé, hogy a főváros közgyűlésén — nióta a főváros főnáll — két tucat magáértédek uralkodik. E mellett a választórendszer mellett csak a falánk cápák: a többszörös lakásuzsorások,

a villamos-igazgatók és főrésztvényesek, a bankdirektorok és bankügyészek meg egyéb nagyüzemek csinálnak és csinálhatnak öntudatos községi politikát, amely politikának ez a rövid foglalatja: *Éljen az üzlet!*

Ezek az üzerek vagy az ő eszközeik ragadják magukhoz a község kormányzatát. Ezek alakítják meg kerületenként az ugynevezett klikkeket. Ezek csinálják a községi választásokat, mert van nekik miből és miért. A hivatalnok-választók eladják magukat a klikkvezéreknek előmenetelért és egyéb apró konckokért. A középpolgárok eladják magukat üzleti érdekeik támogatása fejében, a bankdirektornál szerezhető kölcsönökért, a vállalati igazgatóknál szerezhető kisebb szállításokért, a városnál szerezhető harmad- és negyedrendű vállalatokért. A kispolgárság eladja magát az adókiadásnál kieszközölhető könnyítésekért, a gyermekeinek szerezhető kis állásokért, az e célra szervezett bankoknál kapható apró kölcsönökért. Így alapítja meg uralmát a klikk. És ez ellen küzdeni nem lehet. Mert a lekötözött és apró érdekeknél fogva az urnához rángatott igazi választókön kívül vannak még százával és ezrével műválasztók is, mint például a Hűvösök javára harminckétszer leszavazó villamoskalauzok és a Rókus-kórház hűtőkamrájában heverő hullák. Ki tud ezek ellen küzdeni? Kinek van ehhez való energiája és pénze? Egy másik klikk? Az, ha nem elég hatalmas, nem érhet el sikert; ha pedig elég hatalmas, akkor kényelmesebb neki a régi klikkkel megegyezni, közös fosztogatásra szövetkezni. Ez ellen a rendszer ellen nem veheti föl a küzdelmet más, csak a szervezett munkásság, amely nem egyéni érdekekért, hanem tömegérdekekért, tehát tömegerővel dolgozik, az önkéntes kooperáló tizezeireiből alakuló tömeg erejével, amely tömeg tudja, hogy a köznek a győzelme az egyéneknek is győzelmet hoz és hogy annyi sok egyéni érdek győzelme csakis a tömegérdek, az osztályérdek győzelme révén lehetséges.

Most tehát két tucat nagy cápa uralkodik és mellettük még néhány tucat kisebb ragadozó hizik a hulladékon.

Ezzel szemben mit jelent a dr. Bárczy István személyes uralma? Ezt: jött az új polgármester tele eszmékkel, tervekkel és bizonyára sok nemes eszmével, sok jó tervvel és szándékkal is. De eszes ember létére tisztában volt azzal, hogy itt a cápák az urak. Ő tehát — akarva, nem akarva — vállalta a cápák érdekének szolgálatát.

És olyan jól szolgálja a cápák érdekeit, mint előtte soha senki. Soha annyi városi vállalat, soha annyi tervezés, soha annyi szállítás nem volt, soha annyi és oly csodálatos színkura nem volt, soha annyi uri bor-

ra való nem volt, mint ebben a rövid korszakban. És mivel a cápák látták, hogy érdekeik kibővülő kézzel vannak, átadták a gyepelöt egészen a polgármesternek és most az a látszat, mintha ő volna a korlátlan ur, pedig a cápák az urak, ő csak a végrehajtójuk. Vagy, hogy pontosabban mondjuk: a cápák, a maguk érdekeinek pontos kiszolgálása fejében, bizonyos kevésbé fontos tereken szabad kezet engedtek a polgármesternek.

De még utjában voltak a polgármesternek régi főtisztviselők, szüklátókörű, reakciós, aersarkodó emberek, akik fogcsikorgatva nézték, hogyan kerül elébük, hogyan jut a polgármesteri székbe a fiatal tanácsnok és összeesküdtek ellene. Hát ezeket is el kellett intézni. El is intézte őket: óriási fizetésemelés, személyi pótlék, kedvezményes előkelő lakás, igazgatóság a város vállalataiban, automobil- és fogathasznlát... ezek voltak az elintézés eszközei. És a nagyon makacsokat, a nagyon reakciósokat fölemelt nyugdíjjal — kuriai bírónál magasabb nyugdíjjal — küldte el, hogy a helyükre fiatalokat, lekötelezetteket ültethessen.

Igy jutott aztán hozzá, hogy szép terveik közül is megvalósíthasson egyet-mást. Ilyen a gázgyár megváltása: de annak horribilis ára volt, demokratikus kormányzat mellett lehetetlen nagy ára volt és ott is elhelyeződött néhány cápa. Ilyen a községi lakások építése: de ott is protekciós tervezők és vállalkozók drágították meg, rontották el a dolgot és még a lakások — különösen a szép nagy lakások — szétosztásánál is érvényesült a cápa-rendszer. Így épülnek a fürdők, így az iskolák is. Minden szép és nemes főrekvésen átok van: az idejét mult, türehetetlen választási rendszer átka. Lueger egyénileg tisztakezü ember volt, de azt az elvet követte, azt az elvet kellett követnie: „Die Leute fressen lassen.“ A mostani rendszer mellett nálunk sem lehet semmi jót mivelni enélkül az elv nélkül. De milyen drága árat kell így fizetnünk azért a kevés jóért is, ami

a tervtől a megvalósulásig való hosszú uton rosszra válik a rendszer átka alatt!

... Mit érnek a szép tervek és a jó szándékok, ha a rendszer rossz? Dr. Bárczy István egyebek közt azt mondta programbeszédében, hogy ő a szegény emberek polgármestere is akar lenni. Föltéve, hogy ez nem csupán szónoki frázis volt, föltéve, hogy a polgármester igazán akar... elibénk áll a kérdés, hogy hát tud-e? Felelet: a közuti vasutasok igazságos sztrájkja, amelyet a város passzív közreműködésével törtek le; a városi üzemek munkásainak sanyaru helyzete; a munkásérdekek teljes semmibevétele a vállalatba adott városi közmunkával; és még sok más. Most pedig itt van a kéményseprők sztrájkja, a legigazságosabb, a közérdekkel szoros harmóniában levő sztrájk. Csak marokra kellene a polgármesternek szoritania a kezét és menten összeroppanna a falánk kéményseprő-cápák gögös gerince. De megmozdítja-e kezét a szegények polgármestere? Nem teszi, nem teheti, mert nem ő az igazi ur a városházán, a cápák az igazi urak. Vagy talán már nem is akarná megtenni? Talán már nem is akar a szegény emberek polgármestere is lenni? Talán már arra a meggyőződésre jutott, hogy a magas ideálok szépek... a szónoklatban, de a szürke valóságban célszerűbb dolog a cápák szolgálata?

... Olyan kérdések ezek, amelyek nekünk érdekesek ugyan, de tulajdonképpen nem nagyon fontosak. Nekünk nem az kell, hogy a polgármester akarjon a szegény emberek polgármestere is lenni, hanem hogy tudjon, sőt kénytelen legyen az lenni. Minekünk tehát demokratikus választási rendszer kell, amely a munkásságot fontosságához és erejéhez mért befolyáshoz juttatja a községi kormányzatban. Legyen a községben általános, egyenlő választójog, igazi titkos szavazással, proporcionalis képvisellel és — a polgármester ur szerint föntartandó — virilizmusnak eltörlésével.

Ebben az irányban azonban nem tesz a polgármester ur semmit. Nem tesz a közgyűlés sem. De nem tesznek a demokraták sem. Nem indítványoz semmit dr. Hecht Ernő ur sem. Pedig Tisza gyorstörvénygyártó műhelyében már készül a fővárosi törvény. És a polgármester ur — aki ideiglenesen főpolgármester is, tehát a kormány bizalmi embere — tudja, kell, hogy tudja, mi készül, hogyan készül. Nagyon az inyére való lehet, nagyon konzervatív virilizmus-izü lehet a Tiszáék gyorsfőztje, hogy a főpolgármester ur hallgat róla, hogy nem állítja föl idejében a fővárosi törvényhatóság kívánságait... Talán hirtelen meglepetést vár, enyhe erőszakot vár a polgármester ur? Azt akarja tán, hogy ezentul se tudjon a szegények polgármestere is lenni?...

Ne várjunk választ erre a kérdésre. De igenis választ várunk a demokratáktól:

— Demokrata bizottsági tag urak, hajlandók-e önök odahatni, hogy a fővárosi köllő időben tudomásra juttassa a kormánynak a fővárosi törvény reformjára és különösen a községi (törvényhatósági) választójogra vonatkozó kívánságait?

A külföld itélete.

A „Frankfurter Zeitung“ nem szocialista újság. Sőt azt sem lehet állítani róla, hogy mindenkor és minden körülmények között elszánt harcosa a közszabadságoknak. Liberális volta ellenére is ritkán beszél oly elkeseredéssel, olyan szatirikus és támadó hangon a közszabadságok ellenségeiről, mint ahogyan most letárgyalja Tiszát és bandáját a — sajtóreform miatt. Hosszú diktát közl a Bécsből egyik levelezőjétől, aki kétségtelenül távol állhat Lipscher urnak ma is hivatalban levő Barátjától, mert igazán őszintén mondja el a véleményét, amely ebben az esetben kétségkívül Európa kritikája.

A cikk Tiszának egyik kijelentésére hivatkozik, amely szerint a sajtójavaslat európai viszonyokat akar teremteni a magyar sajtójogban, európaisítani akarja Magyarországot egy olyan ponton, amelyen eddig az ország a zsidai származását árulta el.